

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI EKOLOGIK TARBIYALASH.

Tilavova N. T
Qarshi davlat universiteti.

Kalit soʻz: Maktabgacha yoshdagi bolalar, ekologiya.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni ekologik tarbiyasi-bu bolaning yonida, yashash muhiti bilan o'zaro aloqada bo'lgan va shu asosda u bilan o'zaro munosabatlarning to'g'ri shakllarini rivojlantiradigan tirik mavjudotlarni bilish. Bolalarda tabiatga insoniy munosabatni tarbiyalashning eng muhim sharti ularning o'zlarini yovvoyi tabiatning bir qismi sifatida anglashidir.

Dunyoda tabiatsiz odamlar hatto bir kun ham yashay olmaydilar shunday qilib, biz unga do'st sifatida munosabatda bo'laylik. Yaqinlashib kelayotgan ekologik falokat sharoitida ekologik ta'lim va har qanday yoshdagi va kasbdagi odamni tarbiyalash katta ahamiyatga ega. Hozirgi bosqichda tabiatning inson bilan an'anaviy o'zaro ta'siri masalalari global ekologik muammoga aylandi. Agar odamlar yaqin kelajakda tabiatga g'amxo'rlik qilishni o'rganmasalar, ular o'zlarini yo'q qilishadi. ya'ni u ekologik fikrlash, ongning asosiy asoslarini shakllantiradi va ekologik madaniyatning dastlabki elementlarini yaratadi.

Maktabgacha yoshda ekologik pozitsiyalar shakllanadi, bu bolaga tabiatga bo'lgan munosabatini, unga hamdardligini va dunyomizga boy bo'lgan ekologik muammolarning aksariyatini hal qilishda faol harakatlarni qabul qilishga yordam beradi. Shimgich singari singdirib, bola yaqinlaridan bilim oladi va rivojlanadi, tabiatda o'zini to'g'ri tutishni o'rganadi, nima qilish mumkin va nima mumkin emasligini anglay boshlaydi. Ekologik g'oyalarni shakllantirishning eng muhim shartlaridan biri bu bolalarning tabiatdagi narsalar va hodisalarni bevosita kuzatishidir. Bolalar bog'chalari, old bog'lar va istirohat bog'larida o'sadigan o'simliklar bolalarga boy bilim materiallarini va o'qituvchiga to'liq ekologik ta'limni amalga oshirish imkoniyatlarini taqdim etishi mumkin. Yunon tilidan tarjima qilingan "ekologiya" atamasi "uy haqidagi fan" degan ma'noni anglatadi (oikos – uy, Vatan; logos - fan, ta'limot, tushuncha). Uyingizni sevishni va himoya qilishni o'rganish uchun siz uni bilishingiz kerak. O'tmishdagi barcha taniqli mutafakkirlar va o'qituvchilar tabiatga bolalarni tarbiyalash vositasi sifatida katta ahamiyat berishgan.

Maktabgacha yoshdagi bolalik davrida bola tabiat haqida hissiy taassurotlarni oladi, hayotning turli shakllari haqida g'oyalarni to'playdi, ya'ni u ekologik fikrlash, ongning asosiy asoslarini shakllantiradi, ekologik madaniyatning dastlabki elementlarini yaratadi. Har bir bola tabiatan tadqiqotchi. Bolalar atrofdagi dunyoni o'rganish, o'rganishga bo'lgan qiziqishni yo'qotmaguncha, ularga tirik va jonsiz tabiatning iloji boricha ko'proq sirlarini kashf etishga yordam berish kerak. Bolalarni o'simliklar bilan tanishtirish, ularni sevishni va qadrlashni o'rgatish oson ish emas.

Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalar, o'qituvchilar va ota-onalarning birgalikdagi bilim va qidiruv faoliyatini tashkil etish uchun katta imkoniyatlar mavjud. Vazifani belgilashda, loyihani

---

---

tayyorlashda, uni rejalashtirishda asosiy rol o'qituvchi va bolalarga tegishli. Loyihaning amaliy amalga oshirilishida bolalar, ota-onalar, shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasasining barcha xodimlari ishtirok etadilar. Integratsiyalashgan o'qitish usulidan foydalanish bolaning dunyoni yaxlit idrok etishiga yordam beradi, uning mustaqilligini, bilim va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O.U.Xasanboyeva, X.D.Djabborova. «Bolalarni tabiat bilan tanishtirish metodikasi».T., “Cho‘lpon” 2007 y.
2. Q.Haydarov. S.Nishonova. Tabiatshunoslik asoslari va bolalarni atrof-tabiat bilan tanishtirish. T., “O‘qituvchi” 1992 y.
3. P.A.Yusupova. Maktabgacha yoshdagi balalarga ekologik tarbiya berish. T., “O‘qituvchi” 1995 y.